

บทที่ ๘

แผนการใช้จ่ายเงินและเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ

จุดประสงค์ของนโยบายเศรษฐกิจนั้น แยกจากต่องการให้เกิดการพัฒนาทางเศรษฐกิจ
ระยะยาวแล้ว จุดประสงค์อื่น ๆ ก็ยังมีอีกคือ--

- ๑. ระดับการมีงานทำสูงและมีเสถียรภาพ
- ๒. ระดับราคาที่มีเสถียรภาพ
- ๓. การวิภาษกรรรมได้ที่เป็นธรรม
- ๔. การแบ่งสรรทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพ
- ๕. การก่อให้เกิดความสมันต์ที่พึงพอใจทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ๑๓๖

ในที่นี้จะขอกล่าวแต่เพียงจุดประสงค์ในข้อ ๒ เท่านั้น สำหรับจุดประสงค์อื่น ๆ นั้น อยู่
นอกเหนือขอบเขตของวิทยานี้

จากแผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติทำให้เราได้ทราบว่า รัฐบาลได้วางนโยบายไว้ว่า
ในการหาเงินมาใช้จ่ายตามโครงการพัฒนาการเศรษฐกิจในระหว่าง พ.ศ. ๒๕๐๔ - ๒๕๐๘ นี้
รัฐบาลพยายามจะให้ระดับราคามีเสถียรภาพ โดยพยายามที่จะใช้จ่ายอย่างรอบคอบที่สุด เพื่อผล
ประโยชน์โดยตรงแก่ประชาชนเป็นส่วนรวม จำนวนเงินที่จะใช้จ่ายนั้น จะกระทำด้วยความรอบคอบ
โดยคำนึงถึงรายได้ที่มีอยู่ และถ้าหากการกี่ยุ่จะกระทำด้วยการกู้จากธนาคารแห่งประเทศไทยแล้ว
ก็จะพยายามไม่ให้เศรษฐกิจของประเทศต้องได้รับความกระทบกระเทือนจากภาวะเงินเฟ้อ ๑๓๗

ผลเสียอันเกิดจากสภาวะเงินเฟ้อในกระบวนการพัฒนาการเศรษฐกิจนั้น เป็นที่ทราบกัน
ดีอยู่แล้วโดยทั่วไป ที่เห็นได้ชัดก็คือ การแข่งขันกันเพิ่มขึ้นระหว่างอัตราค่าแรงของคนกับราคาสินค้า

.....

๑๓๖

A. Smithies, "Economic Welfare and Policy", Economic and
Public Policy (Washington, The Brookings Institution 1955) หน้า ๑๔
อ้างอิงโดย Gerald M. Meier and Robert E. Baldwin, Economic Development:
Theory, History, Policy (Tokyo: Mitsumura Printing Company, 1960) หน้า ๔๔๕

๑๓๗

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ แผนพัฒนาการเศรษฐกิจ..... หน้า ๒

ซึ่งปรากฏการณ์ดังกล่าวนี้ย่อมจะทำให้ธุรกิจของเอกชนและแม้กระทั่งแผนพัฒนาการเศรษฐกิจของประเทศต้องได้รับความกระทบกระเทือน เพราะการคำนวณต้นทุนการผลิตและการประเมินผลโครงการต่าง ๆ ของตลาดเคลื่อนอยู่ตลอดเวลา อันตรายจากภาวะเงินเฟ้อที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ ถ้าหากภาวะเงินเฟ้อมีความรุนแรงก็จะทำให้ประชาชนไม่กล้าลงทุนในทางที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ และอาจจะทำให้เกิดแรงผลักดันไปในทางที่ทำให้ทุนทยอยเทออกนอกประเทศโดยผิดกฎหมายได้ด้วยเหตุนี้เอง เพื่อที่จะหลีกเลี่ยงผลเสียดังกล่าวนี้ รัฐบาลของทุกประเทศที่ต้องการพัฒนาเศรษฐกิจ จึงต้องพากันพยายามหลีกเลี่ยงวิธีหาเงินมาใช้จ่ายที่จะก่อให้เกิดเงินเฟ้อขึ้น

แต่อย่างไรก็ตาม ในเกือบทุกประเทศที่ค่อยพัฒนานั้น โดยปกติจะมีความกดดันของเงินเฟ้อปรากฏอยู่ไม่มากนักเลย เนื่องจากจะมีช่วงว่างของเวลา (Time lag) ระหว่างเวลาที่ทำการลงทุนกับเวลาที่ผลผลิตของประเทศเพิ่มขึ้น

ในบทนี้ จะได้พิจารณาถึงความหวังของรัฐบาลที่จะบรรลุถึงเสถียรภาพทางเศรษฐกิจโดยคำนึงถึงสถานการณ์เศรษฐกิจในปัจจุบันและการพัฒนาในอนาคต โดยจะได้แยกการพิจารณาออกเป็น ๓ หัวข้อ คือ .+

๑. แนวโน้มของราคาในปัจจุบัน
๒. ความหวังของการหาเงินมาใช้จ่ายโดยไม่เกิดเงินเฟ้อ
๓. ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับธนาคารแห่งประเทศไทย

๑. แนวโน้มของราคาในปัจจุบัน

เมื่อเปรียบเทียบกับบางประเทศทั้งที่มีระดับความเจริญทางเศรษฐกิจใกล้เคียงกันและมีความเจริญทางเศรษฐกิจสูงมากแล้ว ปรากฏว่าดัชนีค่าครองชีพ (Cost of living index) ของประเทศไทยระหว่าง พ.ศ. ๒๔๘๖ - ๒๕๐๕ เพิ่มขึ้นสูงชันมากไม่น้อยกว่าประเทศใดดังตัวเลขในตารางที่ ๘

ซึ่งปรากฏการณ์ดังกล่าวนี้ย่อมจะทำให้ธุรกิจของเอกชนและแม้กระทั่งแผนพัฒนาการเศรษฐกิจของประเทศต้องได้รับความกระทบกระเทือน เพราะการคำนวณต้นทุนการผลิตและการประเมินผลโครงการต่าง ๆ ต้องคาดเคลื่อนอยู่ตลอดเวลา อันตรกัย์จากภาวะเงินเฟ้อที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ ทำให้ประชาชนไม่กล้าออมทรัพย์ แต่จะนำเงินไปลงทุนในการซื้อทรัพย์สินต่าง ๆ เช่นที่ดิน บ้าน เพชรนิลจินดาต่าง ๆ ฯลฯ ซึ่งไม่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจเลย ด้วยเหตุนี้เอง เพื่อที่จะหลีกเลี่ยงผลเสียดังกล่าวนี้ รัฐบาลของทุกประเทศที่ตองการพัฒนาเศรษฐกิจจึงต่างพากันพยายามหลีกเลี่ยงวิธีหาเงินมาใช้จ่ายที่จะก่อให้เกิดเงินเฟ้อขึ้น

แต่อย่างไรก็ตาม ในเกือบทุกประเทศที่ด้อยพัฒนานั้น โดยปกติจะมีความกดดันของเงินเฟ้อปรากฏอยู่ไม่มากนักน้อย เนื่องจากจะมีช่วงว่างของเวลา (Time lag) ระหว่างเวลาที่ทำการลงทุนกับเวลาที่ผลผลิตของประเทศเพิ่มขึ้น

ในบทนี้ จะได้พิจารณาถึงความหวังของรัฐบาลที่จะบรรลุถึงเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ โดยคำนึงถึงสภาพการณ์เศรษฐกิจในปัจจุบันและการพัฒนาในอนาคต โดยจะได้แยกการพิจารณาออกเป็น ๓ หัวข้อ คือ.-

๑. แนวโน้มของราคาในปัจจุบัน
๒. ความหวังของการหาเงินมาใช้จ่ายโดยไม่เกิดเงินเฟ้อ
๓. ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับธนาคารแห่งประเทศไทย

๑. แนวโน้มของราคาในปัจจุบัน

เมื่อเปรียบเทียบกับบางประเทศทั้งที่มีระดับความเจริญทางเศรษฐกิจใกล้เคียงกันและมีความเจริญทางเศรษฐกิจสูงกว่ามากแล้ว ปรากฏว่าดัชนีค่าครองชีพ (Cost of living index) ของประเทศไทยระหว่าง พ.ศ. ๒๔๘๖ - ๒๕๐๕ เพิ่มขึ้นมากไม่น้อยกว่าประเทศใดดังตัวเลขในตารางที่ ๘๗

ตารางที่ ๕

ดัชนีการครองชีพของประเทศไทยเปรียบเทียบกับบางประเทศ

ในระหว่าง พ.ศ. ๒๔๙๖ - ๒๕๐๕

(ปี ๒๕๐๑ = ๑๐๐)

พ.ศ.	ไทย	พม่า	อินเดีย	จีน	ฟิลิปปินส์	อังกฤษ	สหรัฐอเมริกา
๒๔๙๖	๘๒	๕๓	๕๑	๕๒	๕๕	๘๔	๕๓
๒๔๙๗	๘๒	๘๔	๘๗	๕๗	๕๔	๘๖	๕๓
๒๔๙๘	๘๔	๑๒๓	๘๒	๕๕	๕๓	๘๘	๕๓
๒๔๙๙	๘๘	๑๑๒	๕๒	๕๖	๕๕	๘๔	๕๔
๒๕๐๐	๘๔	๑๒๐	๕๕	๕๙	๕๗	๘๗	๕๗
๒๕๐๑	๑๐๐	๑๒๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐
๒๕๐๒	๘๕	๑๐๓	๑๒๔	๑๑๑	๘๙	๑๐๑	๑๐๑
๒๕๐๓	๘๔	๑๑๒	๑๒๖	๑๒๕	๑๐๓	๑๐๒	๑๐๒
๒๕๐๔	๑๐๑	๑๑๔	๑๒๘	๑๑๑	๑๐๕	๑๐๕	๑๐๓
๒๕๐๕							
มกราคม	๑๒๓	๑๒๒	๑๒๙	๑๑๖	๑๒๗	๑๐๘	๑๒๔
กุมภาพันธ์	๑๒๓	๑๒๒	๑๒๙	๑๑๖	๑๒๘	๑๐๘	๑๒๔
มีนาคม	๑๐๒	๙๙	๑๒๙	๑๑๖	๑๐๘	๑๐๘	๑๐๔
เมษายน	๑๒๕	๙๙	๑๒๙	๑๑๗	๑๒๘	๑๑๒	๑๐๔
พฤษภาคม	๑๒๗	๑๐๑	๑๑๒	๑๑๙	๑๒๙	๑๑๒	๑๐๔
มิถุนายน	๑๒๖	๑๒๕	๑๑๒	๑๑๙	๑๑๑	๑๑๑	๑๒๕
กรกฎาคม	๑๐๕	๑๐๕	๑๑๓	๑๒๒	๑๑๑	๑๑๒	๑๒๕
สิงหาคม	๑๒๘	๑๒๒	๑๑๓	๑๑๘	๑๑๔	๑๑๒	๑๒๕
กันยายน	๑๒๘	๑๒๒	๑๑๓	๑๑๗	๑๑๕	๑๐๙	๑๒๕
ตุลาคม	๑๒๗	๑๑๑	๑๑๕	๑๑๙	๑๑๔	๑๒๙	๑๒๕
พฤศจิกายน	๑๒๕	๑๐๑	๑๑๔	๑๑๙	๑๑๔	๑๑๒	๑๒๕
ธันวาคม	๑๒๕	๙๙	๑๑๓	๑๒๑	๑๑๔	๑๑๒	๑๒๕

ที่มา : คัดจากธนาคารแห่งประเทศไทย รายงานเศรษฐกิจรายเดือน ปีที่ ๓
เล่มที่ ๔ (เมษายน ๒๕๐๖) หน้า ๖๕

สาเหตุสำคัญที่ทำให้ระดัปราคากภายในประเทศสูงขึ้นนั้นมีหลายประการ คือ
งบประมาณรายจ่ายของรัฐบาลเพิ่มสูงขึ้นทุกปี โดยที่ได้เบิกเงินเกินบัญชีจากธนาคารแห่งประเทศไทย
เพื่อชดเชยการขาดดุลย์เป็นจำนวนมาก การลดค่าของเงินบาทลง (Devaluation) ในปี ๒๕๕๗
ผลของการค้าขายกับต่างประเทศที่มีต่อราคาข้าวภายในประเทศ การจำกัด สินค้าบางอย่างและ
การผูกขาดสินค้าบางอย่างที่จำเป็นแก่การครองชีพ

ในการที่จะพิจารณาว่า รัฐบาลจะสามารถรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและการเงิน
ไว้ได้หรือไม่เพียงใดนั้น ก็จะต้องพิจารณาดังองค์ประกอบที่สำคัญ ๆ คือ การขาดดุลย์ในงบประมาณ
(Budget deficit) ปริมาณเงิน (Money supply) และดุลย์การชำระเงิน (Balance of
payments) ของประเทศ

สำหรับเรื่องงบประมาณแผ่นดินนั้น ถ้าหากว่า ยอดขาดดุลย์สุทธิ ซึ่งหมายถึงผล
ต่างระหว่างยอดรายจ่ายธรรมดา (ไม่รวมรายจ่ายชำระหนี้ต้นเงินกู้) กับยอดรายไ้ม้จำนวนมาก
และทำให้รัฐบาลต้องกู้เงินจากธนาคารแห่งประเทศไทยมากแล้ว จะมีผลทำให้ปริมาณเงินเพิ่มขึ้น อัน
จะนำไปสู่สภาวะเงินเฟ้อและเป็นภัยต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและการเงินของประเทศได้
ในระหว่างปีงบประมาณ ๒๕๕๕ - ๒๕๐๖ งบประมาณของรัฐบาลมียอดขาดดุลย์สุทธิเกือบทุกปี
(ดูตารางที่ ๕) อย่างไรก็ตาม จะเห็นได้ว่า หลังจากที่รัฐบาลของคณะปฏิวัติได้เข้าบริหารประเทศ
แล้ว ยอดขาดดุลย์สุทธิในงบประมาณแผ่นดิน มีจำนวนไม่มากนัก นอกจากนั้น ในปีงบประมาณ ๒๕๐๓
กลับมียอดเกินดุลย์อีกด้วย

ตารางที่ ๔๘
 รายได้จริง รายจ่ายจริง และดุลย์สุทธิในงบประมาณแผ่นดิน
 ในระหว่างปีงบประมาณ ๒๔๙๘ - ๒๕๐๖
 (ล้านบาท)

ปีงบประมาณ	รายได้จริง	รายจ่ายจริง ๒/	+ เกินดุลย์สุทธิ - ขาดดุลย์สุทธิ	
			จำนวน	คิดเป็นร้อยละ ของรายจ่ายจริง
๒๔๙๘	๔,๓๗๘.๔	๔,๒๗๑.๘	+ ๑๐๖.๖	๒.๕
๒๔๙๙	๕,๑๙๙.๙	๕,๔๐๑.๒	- ๓๐๑.๓	๕.๕
๒๕๐๐	๕,๑๙๘.๔	๕,๖๒๒.๑	- ๔๒๓.๗	๗.๕
๒๕๐๑	๕,๖๑๘.๑	๖,๖๖๒.๖	- ๑,๐๔๔.๕	๑๕.๖
๒๕๐๒	๖,๑๕๕.๒	๖,๕๕๔.๗	- ๔๙๙.๕	๗.๖
๒๕๐๓	๖,๗๘๖.๔	๖,๗๘๔.๗	+ ๑.๗	๐.๐๒
๒๕๐๔ (๙ เดือน)	๕,๖๘๙.๙	๕,๘๔๓.๕	- ๑๕๓.๖	๒.๖
๒๕๐๕	๗,๙๘๖.๔	๘,๑๓๔.๓	- ๑๔๗.๙	๑.๘
๒๕๐๖	๘,๖๓๔.๖	๘,๘๑๙.๑	- ๑๘๔.๕	๒.๑

หมายเหตุ ๒/ หมายถึงรายจ่ายธรรมดา คือไม่รวมรายจ่ายชำระหนี้ต้นเงินกู้

ที่มา : กรมบัญชีกลาง

ตามหลักการของงบประมาณแผ่นดินนั้น แม้ว่างบประมาณไม่จำเป็นจะต้องอยู่ในดุลย์ในระยะสั้นปีต่อไปก็ตาม แต่ในระยะยาวแล้วงบประมาณควรจะต้องอยู่ในดุลย์ ทั้งนี้ก็เพราะการทิ้งงบประมาณขาดดุลย์สองปีนั้นย่อมไม่น่ากับที่บิตี้อย่างใดมาสู่ประเทศ นอกจากนั้นรัฐบาลอาจมีนโยบายต้องการให้งบประมาณขาดดุลย์เพื่อเพิ่มปริมาณการมีงานทำของประชาชนก็ได้ แต่อย่างไรก็ตาม การขาดดุลย์จะต้องไม่มากจนเกินไป งบประมาณขาดดุลย์จะนำไปสู่สภาวะเงินเฟ้อหรือไม่เพียงใด จะต้องพิจารณา

ว่ารัฐบาลใช้วิธีใดหาเงินมาชดเชยการขาดดุลยนั้น ถ้าหากกระทำด้วยการกู้เงินจาก ประชาชน หรือจากธนาคารพาณิชย์ และสถาบันการเงินอื่น ๆ หรือด้วยการ ขายทรัพย์สินธรรมดาแล้ว เงิน เพื่อที่จะไม่เกิ ดขึ้น แต่หากกระทำด้วยวิธีการกู้เงินจากธนาคารกลางมาก ๆ ซึ่งในที่สุดมีผลเท่ากับการพิมพ์ธนบัตรออกมาใช้เพิ่มขึ้นแล้ว งบประมาณขาดดุลยนั้นก็อาจนำไปสู่สภาวะเงินเฟ้อได้โดย ง่าย ^{๑๓๘} สำหรับประเทศไทยนั้น รัฐบาลชุดก่อน ๆ ได้ใช้วิธีกู้เงินจากธนาคารแห่งประเทศไทย เป็นจำนวนมากเพื่อชดเชยงบประมาณขาดดุลย แต่ในการบริหารของรัฐบาลคณะปฏิวัติ ในปัจจุบันได้ พยายามที่จะกู้เงินจากธนาคารแห่งประเทศไทย ในอภัยที่สุด เพื่อหลีกเลี่ยงอันตรายจากการเกิดภาวะเงินเฟ้อ

สำหรับปริมาณเงินซึ่งประกอบด้วยเงินตรา (Currency) และเงินฝากธนาคาร (Demand deposits) นั้น ก็เป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและการเงิน ของประเทศเช่นเดียวกัน กล่าวคือ ถ้าปริมาณเงินเพิ่มขึ้นมากกว่าการผลิตของประเทศ ก็จะทำให้อำนาจซื้อ (Purchasing power) ของเงินลดลงอย่างรุนแรง ซึ่งอาจจะมีผลต่อไปถึงการ สูญเสียเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและการเงินของประเทศ เพราะฉะนั้นรัฐบาลโดยธนาคารแห่งประเทศไทยจึงต้องคอยควบคุมให้ปริมาณเงินของประเทศมีขนาดที่เหมาะสมกับสภาวะเศรษฐกิจในขณะหนึ่ง ๆ อยู่เสมอ จากตารางที่ ๘ จะเห็นได้ว่า ในชั่วระยะเวลาประมาณ ๑๐ ปี ที่แล้วมามีปริมาณเงินทั้งที่ อยู่ในมือของรัฐบาล ธนาคารพาณิชย์และประชาชน เพิ่มขึ้นเกือบเท่าตัว กล่าวคือ จาก ๖,๘๖๖.๖ ล้านบาท ในปี ๒๕๕๗ เป็น ๑๑,๑๐๑.๗ ล้านบาท ในปี ๒๕๖๕

.....
๑๓๘

Hugh Dalton, Principles of public Finance (London : Routledge and kegan Paul ltd., 1961) หน้า ๓๓๕

ตารางที่ ๕
 ปริมาณเงินของประเทศไทยในระหว่าง พ.ศ. ๒๔๙๗ - ๒๕๐๕

(ล้านบาท)

ปี	เงินตรา				เงินฝากธนาคาร				ปริมาณเงิน (๑)+(๒)	(๑) คิด เป็นร้อยละ ของ	(๒) คิด เป็นร้อยละ ของ
	รวม	รัฐบาล	ธ.พาณิชย์	ประชาชน	รวม	รัฐบาล	ธ.พาณิชย์	ประชาชน			
	(๑)	(๒)	(๓)	(๔)	(๕)	(๖)	(๗)	(๘)			
๒๔๙๗	๕,๙๗๒.๕	๒๕๓.๓	๑,๓๒๑.๖	๔,๔๙๗.๒	๒,๙๙๓.๑	๕๑๑.๘	๔๑๓.๑	๑,๘๘๘.๓	๖,๘๖๖.๖	๓๒.๓	๒๙.๓
๒๔๙๘	๕,๙๖๑.๑	๓๓๖.๗	๑,๔๕๑.๓	๕,๑๓๔.๑	๒,๙๘๖.๕	๕๘๙.๖	๒,๖๕๘.๐	๓,๖๔๗.๖	๗,๗๘๑.๖	๓๑.๓	๒๘.๓
๒๔๙๙	๕,๙๕๕.๖	๓๒๕.๖	๑,๒๕๑.๕	๕,๔๒๙.๖	๓,๒๓๑.๑	๕๗๑.๖	๒,๖๒๘.๔	๓,๒๐๐.๐	๗,๖๓๐.๖	๓๑.๒	๒๘.๖
๒๕๐๐	๖,๑๓๑.๘	๓๕๕.๓	๑,๕๕๑.๕	๕,๕๓๑.๖	๓,๑๓๑.๑	๕๑๓.๑	๒,๖๒๗.๖	๓,๖๕๐.๖	๙,๑๘๑.๖	๒๘.๖	๒๗.๖
๒๕๐๑	๖,๒๕๕.๕	๓๕๖.๖	๑,๕๕๑.๓	๕,๕๖๕.๖	๓,๑๓๑.๑	๕๑๓.๑	๒,๖๒๗.๖	๓,๖๕๐.๖	๙,๒๑๕.๖	๒๘.๖	๒๗.๖
๒๕๐๒	๖,๔๕๑.๓	๓๗๕.๖	๑,๕๕๑.๑	๕,๗๕๑.๖	๓,๒๓๑.๑	๕๑๓.๑	๒,๖๒๗.๖	๓,๖๕๐.๖	๙,๔๐๖.๖	๒๗.๖	๒๖.๖
๒๕๐๓	๖,๕๕๑.๖	๓๗๖.๖	๑,๕๕๑.๓	๕,๘๕๑.๖	๓,๒๓๑.๑	๕๑๓.๑	๒,๖๒๗.๖	๓,๖๕๐.๖	๙,๕๐๖.๖	๒๖.๖	๒๖.๖
๒๕๐๔	๖,๕๕๑.๖	๓๗๖.๖	๑,๕๕๑.๓	๕,๘๕๑.๖	๓,๒๓๑.๑	๕๑๓.๑	๒,๖๒๗.๖	๓,๖๕๐.๖	๙,๕๐๖.๖	๒๖.๖	๒๖.๖
๒๕๐๕	๖,๕๕๑.๖	๓๗๖.๖	๑,๕๕๑.๓	๕,๘๕๑.๖	๓,๒๓๑.๑	๕๑๓.๑	๒,๖๒๗.๖	๓,๖๕๐.๖	๙,๕๐๖.๖	๒๖.๖	๒๖.๖

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

การที่ปริมาณเงินเพิ่มขึ้นนี้ไม่จำเป็นที่จะก่อให้เกิดสภาวะเงินเฟ้อขึ้นเสมอไป เพราะในระบบเศรษฐกิจที่กำลังเจริญเติบโตนั้น ย่อมมีความจำเป็นที่จะต้องใช้เงินเพื่อการใช้จ่ายในกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ เพิ่มขึ้น ทราบใดที่ปริมาณเงินที่เพิ่มขึ้นได้สอดคล้องกับการเพิ่มขึ้นของปริมาณการผลิตสินค้าและบริการของประเทศแล้ว ก็ไม่น่าวิตกว่าปริมาณเงินที่เพิ่มขึ้นจะก่อให้เกิดสภาวะเงินเฟ้อ

อีกสิ่งหนึ่งที่ใช้เป็นเครื่องพิจารณาถึงเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและการเงินของ ประเทศก็คือดุลการชำระเงินของประเทศ นับตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่ ๒ เป็นต้นมาโดยเฉลี่ย แล้ว ดุลการชำระเงินของประเทศไทยมีข้อยกเกินดุล ซึ่งทำให้เงินสำรองระหว่างประเทศเพิ่มขึ้น ถึงแม้ว่าดุลการค้าจะขาดดุลก็ตาม (ดูตารางที่ ๕๐) ทั้งนี้ก็เพราะประเทศไทยได้รับเงินกู้ และเงินช่วยเหลือจากต่างประเทศเป็นจำนวนมากเพียงพอที่จะชดเชยการขาดดุลในดุลการค้า ในอนาคตอันใกล้ เหตุผลที่จะทำให้เชื่อได้ว่าประเทศไทยจะยังได้รับเงินดังกล่าวมากเพียงพอที่จะชดเชยดุลการค้าก็คงจะยังเสียเปรียบ ฉะนั้นฐานะทางค่านดุลการชำระเงินจึงไม่น่าวิตก อย่างไม่ก็ตาม เนื่องจากเงินช่วยเหลือและเงินกู้จากต่างประเทศนั้น ประเทศไทยได้รับเพราะ เหตุผลทางการเมือง เป็นส่วนใหญ่ ด้วยเหตุนี้ในระยะยาวประเทศไทยอาจประสบปัญหาดุลการชำระเงินได้ ถ้าหากยังคงต้องใช้จ่ายเงินเป็นจำนวนมากเพื่อพัฒนาประเทศอยู่ต่อไปในระดับที่เป็นอยู่นี้ แต่ปัญหานี้อยู่นอกขอบเขตที่จะนำมาวินิจฉัยโดยละเอียดในวิทยานิพนธ์นี้

ตารางที่ ๕๐ คุ้ยการชำระเงินของประเทศไทยในระหว่าง พ.ศ. ๒๔๙๕ - ๒๕๐๕

(ล้านบาท)

	๒๔๙๕	๒๔๙๖	๒๔๙๗	๒๔๙๘ *	๒๔๙๙	๒๕๐๐	๒๕๐๑	๒๕๐๒	๒๕๐๓	๒๕๐๔	๒๕๐๕
ก. สิ้นค้า บริการ และบริจาคเอกชน											
๑. สิ้นค้า - สิ้นค้าออก (เอฟ โอ บี)	๕,๘๘๓.๐	๕,๘๐๐.๘	๖,๐๒๑.๘	๗,๑๖๐.๕	๗,๔๘๑.๗	๘,๐๖๗.๓	๖,๔๑๒.๗	๗,๕๓๓.๕	๘,๕๔๑.๙	๙,๕๒๒.๗	๘,๕๓๕.๕
- สิ้นค้าเช่า (ซี ไอ เอฟ)	-๕,๖๕๑.๑	-๖,๐๗๐.๖	-๖,๖๘๑.๕	-๖,๙๒๘.๑	-๗,๔๒๒.๒	-๘,๓๖๗.๐	-๘,๐๕๓.๗	-๘,๙๕๖.๙	-๙,๕๓๗.๖	-๑๐,๐๖๒.๑	-๑๑,๒๔๑.๕
คุ้ยการค่า											
๒. ท้องคำที่มีโชห่วยหักทรัพย์เงินตรา	- ๔๗๕.๗	- ๔๕๕.๒	- ๓๖๒.๑	- ๒๓๗.๗	- ๙๓.๐	- ๑๐๖.๕	- ๒๒.๐	-	- ๖๐.๖	- ๑๒๙.๗	- ๑๕๕.๖
๓. การระวางและค่าประกันภัยสิ้นค้า	- ๕๘.๖	- ๕๑.๐	- ๗๓.๒	- ๕๓.๗	- ๒๕.๗	- ๘.๓	๘๔.๓	๑๑.๐	๕๓.๗	๗๙.๕	๗๐.๐
๔. กายนส่งอื่น ๆ	-	-	-	-	-	-	-	-	๒๕.๗	๔๓.๓	๑๑๑.๓
๕. การเดินทาง-ทางประเทศ	- ๗๑.๖	- ๑๐๐.๕	- ๘๗.๕	- ๙๒.๕	- ๑๕๕.๘	- ๒๐๖.๐	- ๑๒๕.๕	- ๑๐๑.๐	- ๑๕๓.๐	- ๙๘.๐	- ๑๕๕.๘
๖. ผลประโยชน์จากการลงทุน	๒๗.๙	- ๖๕.๐	- ๕๖.๖	- ๑๓๓.๗	- ๑๕๙.๗	- ๒๕๒.๘	- ๑๕๐.๒	- ๑๓๖.๒	- ๕๙.๑	- ๙๓.๓	- ๙๘.๕
๗. รายจ่ายรัฐบาล	- ๓๓.๑	- ๕๒.๐	- ๖๐.๕	- ๖๑.๓	- ๕๐.๓	- ๑๑๘.๒	- ๑๙๐.๐	- ๑๙๖.๘	- ๒๕๒.๐	- ๓๒๒.๖	- ๕๕๐.๒
๘. บริการอื่น ๆ	- ๗๐.๘	- ๑๑๒.๕	- ๘๖.๗	- ๘๗.๓	- ๘.๒	- ๑๗.๕	- ๑๘.๖	- ๓๑.๙	- ๓๕.๙	- ๕๖.๑	- ๒๘.๑
๙. บริจาคเอกชน	- ๑.๗	- ๙๕.๐	- ๑๕๐.๖	- ๑๗๖.๑	- ๑๘๖.๗	- ๑๙๕.๓	- ๒๗.๗	- ๖๕.๙	- ๕๒.๒	- ๙๗.๘	- ๑๐๖.๐
รวม	- ๓๔๘.๓	- ๑,๑๓๘.๙	- ๑,๕๒๖.๖	- ๕๗๙.๙	- ๕๑๑.๙	- ๙๖๗.๘	- ๑,๖๗๒.๕	- ๑,๕๐๘.๙	- ๗๘๙.๙	- ๑๕๘.๘	- ๑,๓๔๘.๒
ข. บริจาคทางการ											
๑. ความช่วยเหลือที่ได้รับจากต่างประเทศ	๖๑.๕	๙๑.๓	๑๓๕.๙	๒๔๘.๗	๕๐๘.๒	๖๖๓.๘	๕๖๕.๕	๘๑๑.๖	๗๒๒.๕	๕๕๓.๕	๗๓๘.๐
๒. ข้าราชการ	- ๕.๘	- ๕.๖	-	- ๕.๒	- ๑๑.๐	- ๒.๕	- ๐.๕	- ๕.๒	- ๓.๐	- ๓.๗	- ๑.๕
๓. ค่าปฏิบัติการสงครามจากญี่ปุ่น	-	-	-	- ๕๙.๙	- ๖๓.๐	- ๖๓.๒	- ๖๓.๘	- ๖๕.๐	-	-	-
๔. เงินเบญพิเศษ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	๕๗.๘
๕. บริจาคอื่น ๆ	-	-	-	-	-	-	-	-	๑.๕	- ๑.๕	๑๐.๕
รวม	๕๗.๑	๘๑.๗	๑๓๕.๙	๓๐๓.๙	๕๖๐.๗	๗๒๕.๖	๕๒๘.๘	๘๗๐.๕	๗๑๘.๑	๕๕๘.๒	๘๐๕.๙

	๒๕๕๕	๒๕๕๖	๒๕๕๗	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	๒๕๖๓	๒๖๐๔	๒๕๖๕
ค. การเคลื่อนไหวค่านเงินทุน(ไม่รวมรายการขอ ฌ.)											
๑. เอกชน											
๑.๑ การลงทุนโดยตรง	๕๐.๐	๕๐.๐	๕๐.๐	๗๐.๐	๗๒.๐	๖๐.๙	๑๒๐.๙	๑๕๖.๐
๑.๒ เงินกู้ของรัฐบาลวิสาหกิจ - การเบิกใช้ค่านเงินทุน	-	-	-	๓๒๓.๖	๒๓๘.๒	๔๖๑.๑	๓๑๖.๓	๔๑๖.๐	๕๑๒.๒	๗๑๕.๓	๑,๓๐๘.๕
การชำระคืนค่านเงินทุน	- ๑.๒	- ๑.๒	- ๑.๓	- ๑๔.๑	- ๗๔.๐	- ๙๕.๖	- ๕๒.๖	- ๒๓๘.๒	- ๒๖๔.๑	- ๒๗๑.๔	- ๒๐๐.๒
๑.๓ เงินทุนเอกชนระยะยาวอื่น ๆ	๑๖.๐	๓.๖	๒๙.๔	๑๖๐.๙	๘๐.๑	๑๑๙.๑	๒๓๕.๗
๑.๔ เงินทุนเอกชนระยะสั้นอื่น ๆ	๕๙.๖	๗๒.๗	๕.๖
๒. รัฐบาล											
๒.๑ เงินกู้ - การเบิกใช้ค่านเงินทุน	๑๖๗.๘	๑๕๐.๔	๓๗.๘	๕๕.๘	๑๒๗.๕	๑๒๔.๒	๑๖.๙	๘๒.๘	๘๔.๓	๑๖๔.๗	๓๕.๓
การชำระคืนค่านเงินทุน	- ๒๙.๒	- ๒๖.๕	- ๓๑.๕	- ๓๘.๖	- ๓๖.๗	- ๓๕.๓	- ๓๘.๕	- ๔๓.๕	- ๔๖.๗	- ๕๗.๗	- ๕๘.๖
๒.๒ สินทรัพย์ระยะยาว	-	๕๘.๖	-	-	-	-	๕๐.๕	๒๖.๖	๕๑๕.๘	๑๒๓.๐	๑๘.๘
๒.๓ เงินทุนอื่น ๆ	-	-	๐.๒	๓๙.๓	๑๗.๖	๒๕.๕	๔.๖	๕๐๙.๑	๓๙.๐	๑๓.๖	๓๑.๙
รวม	๑๓๗.๘	๑๘๑.๓	๕.๒	๔๑๕.๖	๓๐๓.๘	๔๘๓.๐	๓๑๐.๓	๔๔๓.๕	๘๐๖.๓	๘๕๓.๙	๑,๔๙๕.๘
ง. ยอดรวม (ก. ถึง ค.)	- ๑๕๓.๙	- ๘๗๕.๙	- ๑,๓๘๕.๕	๑๓๙.๖	๓๕๒.๑	๒๓๙.๘	- ๘๓๓.๓	- ๙๕.๐	๓๓๐.๕	๑,๔๕๐.๙	๙๕๘.๕
จ. จำนวนผูกมัดและคลาดเคลื่อนสุทธิ	๒๖๔.๐	๙๑.๙	๙๒๔.๙	๔๗๖.๗	- ๕๓.๙	- ๘๐.๕	๔๓๑.๒	๒๒๗.๐	๖๑๙.๒	๑๙๕.๕	๓๕๒.๘
ฉ. การเคลื่อนไหวของเงินสำรองระหว่างประเทศ											
๑. ฐานะในกองทุนการเงินระหว่างประเทศ	-	-	-	-	-	-	-	๑๗๐.๖	-	-	-
๒. หนี้สินต่างประเทศระยะสั้น	-	- ๔๗.๔	๕.๙	๑.๐	๑๕๕.๗	๑๑.๕	๗๐.๕	๑๓๖.๐	๒๒๖.๗	๓๐๐.๑	๑๐๖.๐
๓. สินทรัพย์ต่างประเทศระยะสั้น (เพิ่มขึ้น-)	- ๕๕๑.๕	๗๙๕.๓	๓๗๐.๐	- ๖๓๖.๖	- ๔๒๙.๒	- ๑๘๖.๒	๓๒๘.๐	- ๒๘๖.๔	- ๑,๑๖๓.๐	- ๑,๙๕๑.๓	- ๑,๔๓๐.๐
๔. พันธบัตรธนาคารโลกและหลักทรัพย์ต่าง ๆ (เพิ่มขึ้น-)	- ๘๙๙.๗	๓๖.๑	๖๖.๙	๓.๖	- ๒๔.๗	๑๑.๘	๓.๖	๑๘.๘	๑๓.๘	๒.๑	๒๙.๑
๕. ทองคำหลักทรัพย์เงินตรา (เพิ่มขึ้น -)	- ๑๐.๘	-	๑๗.๘	๑๓.๘	-	-	-	๑๗๐.๖	-	๒.๗	-
รวม	๔๑๗.๘	๘๗๔.๐	๔๖๐.๖	- ๖๑๖.๓	- ๒๙๘.๒	- ๑๕๙.๓	๘๐๖.๑	- ๑๓๖.๐	- ๙๔๙.๗	- ๑,๖๔๖.๘	- ๑,๒๙๘.๕

หมายเหตุ ๑. เครื่องหมายลบหมายถึงรายจ่าย () ไม่มีเครื่องหมาย หมายถึงรายได้ () นอกจากรายการใน ฉ.๓,๔, และ ๕ ซึ่งเครื่องหมายลบ หมายถึงเพิ่มขึ้น
ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

ผลิตภัณฑ์แห่งชาติในราคาทุนหรือรายได้ประชาชาติของประเทศไทยในปี ๒๕๓๓ มีมูลค่า ๒๘,๖๓๗ ล้านบาท และของปี ๒๕๐๓ มีมูลค่า ๘,๓๓๕ ล้านบาท ^{๔๐} เพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ ๒๐ ส่วนค่าครองชีพในระยะเวลาดังกล่าวนั้นเพิ่มขึ้นจาก ๔๐ ในปี ๒๕๕๕ เป็น ๕๔ ในปี ๒๕๐๓ ซึ่งจะเห็นได้ว่าระดับราคาไม่ไหวตัวมากนัก แสดงว่าความจำเป็นทางเศรษฐกิจของประเทศไทยเป็นไปในทางที่มีเสถียรภาพอยู่ในขั้นที่น่าพอใจ

ดังกล่าวกว่าข้างต้นนี้จะเห็นได้ว่า รัฐบาลจะต้องพยายามอย่างดีที่สุดที่จะหาเงินมาใช้จ่ายด้วยความระมัดระวัง เพราะสถานะเงินเพื่อแฝงตัวอยู่ในระบบเศรษฐกิจของประเทศแล้ว นอกจากนั้นดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า ในระยะเริ่มแรกของการพัฒนา นั้น ระบบเศรษฐกิจยังไม่พร้อมที่จะรับเอา (Absorb) การเพิ่มขึ้นของการลงทุนโดยไม่ให้เงินเพื่อเสียเลย ดังนั้นความสามารถที่จะหลีกเลี่ยงเงินเฟ้อจึงขึ้นอยู่กับความสำเร็จของการหาเงินมาใช้จ่ายโดยวิธีที่ไม่ก่อให้เกิดเงินเฟ้อ (Non - inflationary method) และนโยบายจำกัดงานเอง (Self - restraint policy) ของรัฐบาล หรืออีกนัยหนึ่งปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับธนาคารแห่งประเทศไทยซึ่งจะได้นำไปกล่าวในหัวข้อต่อไป

.....

^{๔๐} * ป๋วย และ สุภาพ เศรษฐกิจแห่งประเทศไทย หน้า ๑๕

๒. ความหวังของการหาเงินมาใช้โดยไม่เกิดเงินเพื่อ

ตามที่ได้พิจารณาถึงปัญหาและนโยบายของภาษีอากรมาแล้วในบทที่ ๔ ซึ่งปรากฏว่าเมื่อเศรษฐกิจของประเทศได้รับการพัฒนาขึ้นแล้ว รัฐบาลจะเก็บภาษีได้มากขึ้น ทั้งนี้โดยที่ระบบภาษีและการบริหารจัดการเก็บภาษีอากรได้รับการปรับปรุงให้เหมาะสมด้วย แต่ในระยะแรกเริ่มของการพัฒนาภาษีอากรที่จะเก็บได้เพิ่มขึ้นย่อมมีขอบเขตจำกัด เพราะรัฐบาลต้องการให้กำลังใจแก่เอกชนในการประกอบธุรกิจ สำหรับรายได้จากรัฐวิสาหกิจนั้น ทกความีการควบคุมให้เหมาะสมยิ่งขึ้นแล้วอาจจะได้รับมากกว่าที่เป็นอยู่ ส่วนการกู้เงินจากต่างประเทศถึงแม้จะเป็นความหวังทางหนึ่ง แต่ก็ไม่นับคงเห็นว่าการจัดเก็บภาษีอากร และจะต้องคำนึงถึงปัญหาอื่น ๆ อีกหลายอย่าง เช่น ปัญหาการใช้เงินคืนปัญหาที่ดุลการชำระเงินจะได้รับความกระทบกระเทือนเป็นต้น ในด้านการช่วยเหลือจากต่างประเทศนั้นก็ไม่น่าแน่นอนนัก เพราะขณะนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยทางการเมือง และผลประโยชน์ได้เสียอื่น ๆ ของประเทศผู้ให้ความช่วยเหลือ อีกประการหนึ่งเราจะหวังพึ่งเงินกู้หรือเงินช่วยเหลือตลอดไปเป็นระยะเวลายาวนานไม่ได้

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นนี้ จึงเห็นได้ว่าในการหาเงินมาใช้โดยไม่ให้เกิดเงินเพิ่มนั้น รัฐบาลจะต้องพึ่งเงินกู้ภายในประเทศเป็นอย่างมากอีกด้วย สำหรับเรื่องนี้เป็นบทที่ ๖ ได้แสดงให้เห็นว่า ในระหว่างปีงบประมาณ ๒๕๓ - ๒๕๔ มีทางที่จะเป็นไปได้ที่รัฐบาลอาจกู้เงินภายในประเทศจากประชาชนและสถาบันการเงินอื่น ๆ ได้มากกว่าที่ประมาณไว้ตามแผน ซึ่งย่อมหมายความว่ารัฐบาลอาจจะไม่ต้องพึ่งเงินกู้จากธนาคารแห่งประเทศไทยมากเท่าที่ประมาณไว้ เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วการใช้เงินตามแผนพัฒนาการเศรษฐกิจในระยะ ๓ ปีหลังนี้ย่อมจะไม่ทำให้เกิดเงินเพื่อ

อย่างไรก็ตาม หากรัฐบาลไม่สามารถหาเงินจากแหล่งอื่น ๆ ดังกล่าวข้างต้นได้เกินกว่าที่ประมาณไว้ ย่อมหมายความว่ารัฐบาลจะต้องกู้เงินจากธนาคารแห่งประเทศไทยได้ตามแผน ซึ่งจะเป็นจำนวนประมาณ ๒๐๐ ล้านบาทต่อปี (ดูตารางที่ ๑๔) ในกรณีเช่นนี้มีปัญหาว่าการขาดดุลตามแผนจะทำให้เกิดภาวะเงินเฟ้อขึ้นหรือไม่ เรื่องนี้จะนำไปกล่าวเมื่อพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับธนาคารแห่งประเทศไทยในหัวข้อต่อไป

๓ ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับธนาคารแห่งประเทศไทย

เป็นที่ทราบกันดีแล้วว่า การที่รัฐบาลกู้เงินจากธนาคารแห่งประเทศไทยมาใช้จำหน่ายเป็นปัจจัยที่สำคัญอันหนึ่งที่ทำให้ปริมาณเงินสูงขึ้น ปัญหาในเรื่องนี้อยู่ที่ว่า การที่รัฐบาลจะกู้จากธนาคารแห่งประเทศไทยได้ ๒๐๐ ล้านบาท ดังที่ได้ประมาณไว้ตามแผนนั้น จะทำให้ปริมาณเงินเพิ่มขึ้นจนถึงกับมีผลให้เกิดภาวะเงินเฟ้อหรือไม่ ยอดเงินกู้ได้ ๒๐๐ ล้านบาท นี้ไม่ได้หมายความว่าต้องพิมพ์ธนบัตรเพิ่มขึ้นไปจำนวนเท่ากัน แต่ถึงจะเป็นเช่นนั้นปริมาณเงินตราที่เพิ่มขึ้นจากการนี้จะมีจำนวนประมาณร้อยละ ๕ ของปริมาณเงินตราที่ออกหมุนเวียนในระยะเวลาปี ๒๕๐๖ (คือประมาณ ๖,๕๐๐ ล้านบาท)

(โปรดดูหน้าต่อไป)

อย่างไรก็ตาม เราไม่สามารถที่จะวางใจอย่างเต็มที่ได้ว่า การกู้เงินของรัฐบาล
จากธนาคารแห่งประเทศไทยดังกล่าวนี จะไม่ทำให้ ราคาสินค้าเพิ่มขึ้นเกินขอบเขต
ฉะนั้น รัฐบาลจึงควรที่จะคอยเฝ้าดูความเคลื่อนไหวของราคาอย่างใกล้ชิด เพื่อว่าหากมี
ที่ทว่าราคาจะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจนเกินขอบเขตแล้ว รัฐบาลจะได้จัดการแก้ไขได้ทันเวลาที่
ในกรณีนี้ รัฐบาลก็อาจจำเป็นต้องลดการกู้เงินจากธนาคารแห่งประเทศไทยลง แล้วหาเงินจาก
แหล่งอื่นมาใช้ หรือลดรายจ่ายตามแผนพัฒนาการ เศรษฐกิจแห่งชาติลง หรือจำกัดเครดิตในส่วน
ของเอกชนให้ลดลงอย่างใดอย่างหนึ่งหรือพร้อม ๆ กันไป